

Zaļais publiskais iepirkums būvniecības jomā

Kristīne Gaigule-Šāvēja
PRIMUS DERLING partnere, zvērināta advokāte

Environment

Saturs

1. Zaļa publiskā iepirkuma kritēriji
2. Publisko iepirkumu procedūras
3. Iepirkumu priekšmets
4. Iepirkumu plāni / apspriedes ar piegādātājiem

Zaļais publiskais iepirkums

Zaļais publiskais iepirkums ir process, kura ietvaros pasūtītāji iepērk būvdarbus ar iespējami mazāku ietekmi uz vidi

Definīcija:

- *«tādu (..) būvdarbu iepirkums, kuru ietekme uz vidi to aprites ciklā ir mazāka nekā (..) būvdarbiem ar tādu pašu lietojuma mērķi, kas iegādāti, nepiemērojot zaļā publiskā iepirkuma principus.»* (PIL 1. panta 34. punkts)

Mērķi:

- **samazināt ietekmi uz vidi** - visos posmos (ražošanas → lietošana → pārstrāde otrreizējai izmantošanai vai noglabāšana atkritumu izgāztuvē);
- **veicināt sociālus uzlabojumus** – ar iepirkumu procedūrā iestrādātu nosacījumu palīdzību iespējams nodrošināt labākus darba apstākļus, piemēram, samazinot toksisko ķīmisko vielu saturu, transports ar samazinātu izmešu apjomu veicina gaisa kvalitātes uzlabošanu u.c.
- **panākt ietaupījumus budžetā** – ir iespējams ņemt vērā visus faktoros (ne tikai preces vai pakalpojuma sākotnējo cenu, bet arī ekspluatācijas un radīto atkritumu apsaimniekošanas izmaksas) un galarezultātā panākt līdzekļu ekonomiju.

(Zaļais publiskais iepirkums. Pieejams
http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/zalais_publiskais_iepirkums/)

VARAM

mājaslapā:

Zaļā publiskais iepirkuma kritēriji (II)

Kritēriji var parādīties visa iepirkuma un līguma izpildes laikā

Zaļā publiskā iepirkuma kritēriji var parādīties:

1. Izslēgšanas nosacījumos
 - Lai gan Latvijas likumā tas tieši neparādās, Direktīva 2014/24/ES to nosaka.
2. Atlases prasībās
3. Tehniskās specifikācijās
4. Piedāvājuma izvērtēšanas kritērijos
5. Līguma priekšmetā

1. Izslēgšanas nosacījumi - zaļie kritēriji

Zaļā publiskais iepirkuma kritēriji var parādīties arī izslēgšanas nosacījumos

- Izslēgšanas nosacījumi:
 - **Obligātie** (pasūtītājam nav rīcības brīvības) jāizslēdz (*piemēram, pretendenta (tā valdes locekļa u.c.) atzīšana par vainīgu krāpšanā u.c.*);
 - **Neobligātie** (pasūtītājam ir rīcības brīvība) - tiesības izslēgt vai neizslēgt (*piemēram, pretendents nav pildījis iepriekš noslēgtu iepirkuma līgumu*);
- Pasūtītājam nav tiesības noteikt papildus izslēgšanas nosacījumus, kā tos, kas definēti likumā.
- Lai gan Latvijas likumā nav tiešas norādes, tomēr Direktīvas 2014/24/ES 56.p. nosaka, ka pasūtītājs var lemt līguma slēgšanas tiesības nepiešķirt saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu iesniegušajam pretendentsam, ja tas ir konstatējis, ka piedāvājums neatbilst piemērojamiem pienākumiem, kas minēti Direktīvas 2014/24/ES 18. panta 2. punktā, kurš savukārt nosaka:
«Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka publisku līgumu izpildē ekonomikas dalībnieki ievēro piemērojamos pienākumus, kas vides, sociālo un darba tiesību jomā noteikti Savienības tiesību aktos, valsts tiesību aktos, koplīgumos vai kas paredzēti X pielikumā uzskaitītajos starptautiskajos tiesību aktos vides, sociālo un darba tiesību jomā.»

2. Atlases prasības – zaļie kritēriji

Atlases prasībām ir jābūt saistītām ar līguma priekšmetu, bet tās attiecās uz pašu piegādātāju, nevis līguma priekšmetu

- **Atlases prasības definē PIL, bet iepirkumā nosaka piegādātājs. Attiecībā uz ZPI var ņemt vērā šādus apsvērumus:**
 - Atbilstība profesionālās darbības veikšanai;
 - Saimnieciskais un finansiālais stāvoklis;
 - Tehniskās un profesionālās spējas (pieredze); Piemēram, prasība pēc personāla ar pieredzi tādu projektu īstenošanā, kuriem ir līdzīgas vides aizsardzības prasības;
 - Kvalitātes vadības standarti;
 - Vides vadības standarti (sistēmas), piemēram EMAS vai ISO 14001.

3. Tehniskās specifikācijas – zaļie kritēriji

Tehniskās specifikācijas tiek ietvertas iepirkuma procedūras dokumentos un nosaka būvdarbiem izvirzītās prasības

- Tehniskās specifikācijas būvdarbiem ir tehnisko aprakstu apkopojums, kas nosaka pasūtītāja prasības attiecībā uz materiāliem, precēm, tehnisko aprīkojumu vai piegādēm un kas raksturo materiālus, preces, tehnisko aprīkojumu vai piegādes tā, lai, tos iegūstot, tie atbilstu pasūtītāja paredzētajiem mērķiem. **Šie apraksti var ietvert arī vides aizsardzības prasības, kā arī zaļā iepirkuma kritērijus.**
- **Tehniskās specifikācijās var tikt iekļautas, piemēram, prasības pēc noteikta veida marķējumiem.**

4. Piedāvājuma izvērtēšana - zaļie kritēriji

Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji iekļaujami nolikumā

- Piedāvājumu izvērtēšanas pamatkritērijs - saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums. Pasūtītājs piedāvājumu salīdzināšanai un izvērtēšanai ir tiesīgs izmantot tikai cenu, ja sagatavotā tehniskā specifikācija ir detalizēta un citiem kritērijiem nav būtiskas nozīmes piedāvājuma izvēlē.
- MK noteikumu Nr. 353 «*Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība*» nosaka noteiktus zaļā publiskā iepirkuma izvērtēšanas kritērijus. Tomēr katrā gadījumā pasūtītājam ir izvēle noteikt savus kritērijus, ja tie atbilst tiesību aktos noteiktajiem principiem.
- **Piemēram:** var piešķirt papildus punktus pretendentiem, kuri visekonomiskāk būvdarbu laikā patērē elektroenerģiju. Piemēram, - papildus punktus, ja būvlaukuma apgaismojumam tiks patērēts mazāk elektroenerģijas, izmantojot efektīvākas spuldzes.
- **Piemēram:** var paredzēt, kā piešķirt papildus punktus pretendentiem, kuru būvdarbu laikā izmantotā autotransporta izmešu līmenis (piemēram, CO2) ir viszemākais. Ja šādus mērījumus nav iespējams konstatēt, var noteikt arī vieglāk konstatējamas prasības, piemēram 80 % no būvdarbos izmantotajiem transportlīdzekļiem ir jābūt Euro 5 vai Euro 6 sertifikātiem.
- **Piemēram:** Noteiktiem vides kritērijiem atbilstošu būvizstrādājumu / materiālu izmantošanu vai noteiktu būvizstrādājumu / materiālu neizmantošanu var noteikt kā kritēriju, lai vecinātu vidi draudzīgu un ilgtspējīgu būvniecību. Šāda kritērija izvēles gadījumā pasūtītājam būtu jānosaka būvizstrādājumu un būvmateriālu veidi, kā arī jāparedz nosacījumi, pie kuriem attiecīgais kritērijs tiek uzskatīts par izpildītu. Daudziem būvizstrādājumiem un materiāliem tiek piemērots ekomarkējums, kas var būt šo kritēriju izpildes pierādījums.
- **Piemēram:** pretendenta pieredze atbilstošas energoefektivitātes ēkas būvniecībā.
- **Piemēram:** atbildīgā personāla pieredze līdzīgas specifikas būvobjektos.

(skat.: Latvijas būvuzņēmēju sabiedrības vadlīnijas saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanai būvniecības, kā arī «Projektēt un būvēt» iepirkumos. Pieejams: http://www.latvijasbuvnieki.lv/content/uploads/2017/07/20170531_vadlinijas_publicesanai_web_lapa.pdf)

4. Piedāvājuma izvērtēšana - zaļie kritēriji

Paredzamie PIL grozījumi

- Pasūtītājs piedāvājumu salīdzināšanai un izvērtēšanai **nav tiesīgs izmantot tikai cenu**, ja iepirkuma līgums tiek slēgts par:
 - 1) projektēšanu. Šādā gadījumā papildus cenai pasūtītājs izvērtē vismaz kritērijus, kas saistīti ar vadošā personāla kvalifikāciju un pieredzi, ja nav izvirzītas šādas kvalifikācijas prasības;
 - 2) apvienoto projektēšanu un būvdarbiem. Šādā gadījumā papildus cenai pasūtītājs izvērtē vismaz kritērijus, kas saistīti ar izmantoto materiālu un risinājumu energoefektivitāti

[...]

Marķējums (I)

Prasības pēc marķējuma var iekļaut (a) tehniskajās specifikācijās, (b) piedāvājuma izvērtēšanas kritērijos vai (c) iepirkuma izpildes noteikumos.

- Ir daudzi vides marķējumi, kuru mērķis ir palīdzēt pircējiem apzināt ilgtspējīgus produktus vai pakalpojumus. Visvērtīgākie marķējumi - marķējumi, kuri balstās uz objektīviem un pārredzamiem kritērijiem un ko piešķir neatkarīga trešā persona.
- Daudziem būvmateriāliem un būvizstrādājumiem tiek piemērots ekomarķējums, piemēram, ja iepakojums ražots no pārstrādājamiem materiāliem.

Var saņemt arī Latvijas ražotāji, bet pašlaik Latvijā pieejami tikai šāda veida tekstilizstrādājumi, grīdas segumi un biroja papīrs.

Marķējums (II)

Marķējums var kalpot kā pierādījums atbilstībai būvdarbu atbilstībai noteiktajām prasībām, ja ir ievēroti noteikti nosacījumi.

- PIL 21. panta pirmā daļa nosaka **5 kritērijus, kuriem visiem jāizpildās, lai marķējumu varētu izvirzīt kā zaļo kritēriju:**
 1. *marķējuma prasības attiecas tikai uz kritērijiem, kas saistīti ar iepirkuma līguma priekšmetu, un ir piemērotas tam, lai noteiktu iepirkuma priekšmetā ietilpstošos būvdarbus, piegādes vai pakalpojumus raksturojošās pazīmes;*
 2. *marķējuma prasības sagatavotas, pamatojoties uz objektīvi pārbaudāmiem un nediskriminējošiem kritērijiem;*
 3. *marķējums apstiprināts, izmantojot atklātas un caurskatāmas procedūras, kurās var piedalīties visas ieinteresētās personas, tai skaitā valsts institūcijas, patērētāji, sociālie partneri, ražotāji, izplatītāji un nevalstiskās organizācijas;*
 4. *marķējumi ir pieejami visām ieinteresētajām personām;*
 5. *marķējuma prasības nosaka persona, uz kuru piegādātājam, kas piesakās marķējuma saņemšanai, nav izšķirošas ietekmes.»*
- «(..) uz marķējumu attiecinātās prasības ir saistītas ar līguma priekšmetu, piemēram, ar produkta aprakstu un tā noformējumu, ieskaitot prasības par iepakojumu.» (Direktīvas 2014/24/ES 75. apsvērums)

Marķējums (III)

Pasūtītāja noteiktā marķējuma alternatīvas

- *Pasūtītājs norāda, kuras marķējuma prasības ir jāievēro, ja netiek prasīta būvdarbu atbilstība visām marķējuma prasībām.*
- *Pasūtītājs pieņem līdzvērtīgus marķējumus, kas apstiprina būvdarbu, atbilstību pasūtītāja norādītajam marķējumam. Ja piegādātājam no tā neatkarīgu iemeslu dēļ nebija iespējams līdz piedāvājuma iesniegšanas dienai iegūt pasūtītāja norādīto marķējumu vai līdzvērtīgu marķējumu, pasūtītājs pieņem arī citus atbilstošus pierādījumus, tai skaitā ražotāja tehnisko dokumentāciju, kas pamato būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu atbilstību pasūtītāja norādītā marķējuma prasībām*

Zaļā publiskā iepirkuma kritēriju piemērošana

Zaļā publiskā iepirkuma kritēriju piemērošanas obligātums ir atkarīgs no iepirkuma priekšmeta

MK noteikumi Nr. 353 nosaka, kuros gadījumos un kādi zaļā iepirkuma kritēriji ir jāparedz obligāti un kuros gadījumos pasūtītājam ir izvēles iespējas.

- **Obligāti** (MK noteikumu Nr. 353 1. pielikums) - iekštelpu un ielu apgaismojuma projektēšanas, renovācijas, uzstādīšanas iepirkumos (izņemot tuneļu, autostāvvietu, sporta laukumu apgaismojumu).
- **Izvēles** (MK noteikumu Nr. 353 2. pielikums) - biroju ēku būvdarbiem.
- Būvdarbu publiskajā iepirkumā **var izmantot arī citas zaļā iepirkuma prasības un kritērijus, ja tie attiecināmi uz būvdarbiem**, nodrošina vienādas iespējas piegādātājiem, atklātību un prasību samērību un nepieļauj diskrimināciju.

1. PUBLISKO IEPIRKUMU PROCEDŪRAS

Publisko iepirkumu norises kārtība

Pasūtītājs atkarībā no apstākļiem var piemērot dažādas iepirkumu procedūras un attiecīgi - iepirkumu norises kārtību

- **Publisko iepirkumu parasti var iedalīt šādos posmos:**

1. vajadzību apzināšana, lēmuma pieņemšana par iepirkuma veikšanu un procedūras piemērošanu, paredzamās līgumcenas noteikšana, iepirkuma komisijas izveidošana, tehniskās specifikācijas un konkursa nolikuma sagatavošana;
2. paziņojuma par līgumu publicēšana;
3. ieinteresēto piegādātāju sanāksme (*ja paredzēta vai piegādātāji (vismaz 2) ierosina*);
4. pieteikumu iesniegšana (*izņemot atklātu konkursu*);
5. kandidātu atlase (*izņemot atklātu konkursu*);
6. paziņošana par kandidātu atlases rezultātiem (*izņemot atklātu konkursu*);
7. uzaicinājums iesniegt piedāvājumus;
8. piedāvājumu iesniegšana;
9. piedāvājumu atvēršana un novērtēšana;
10. lēmuma pieņemšana par piedāvājuma izvēli;
11. līguma slēgšana.

- **PIL regulē iepirkumu un iepirkumu procedūru veidus, tomēr jāņem vērā, ka norises kārtības u.c. prasību regulējums ir ietverts arī citos normatīvajos aktos. Piemēram:**

- MK noteikumos Nr. 107 «Iepirkuma procedūru un metu konkursu norises kārtība».
- MK noteikumos Nr. 353 «Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība».

Publisko iepirkumu procedūru veidi

Pasūtītājs (PIL robežu ietvaros) var piemērot, kādu no vairākām iepirkumu procedūrām.

Iepirkumu procedūras:

1. atklāts konkurss;
2. slēgts konkurss;
3. konkursa procedūra ar sarunām (iepriekš sarunu procedūra, publicējot paziņojumu par līgumu);
4. konkursa dialogs;
5. inovācijas partnerības procedūra (jauna procedūra);
6. sarunu procedūra (iepriekš sarunu procedūra, nepublicējot paziņojumu par līgumu);

[Robežvērtības iepirkumu procedūrās būvdarbu līgumiem **170 000 eiro vai lielāka**]

Citas procedūras:

7. metu konkurss [**10 000 eiro vai lielāka**];
8. “mazais iepirkums” (PIL 9.pants) [**no 20 000 – 170 000 eiro**]

1. Atklāts konkurss

Atklāts konkurss ir iepirkuma procedūra, kurā visi ieinteresētie piegādātāji ir tiesīgi iesniegt piedāvājumus (PIL 1(3) p.)

- Atklātā konkursā nav paredzēta piegādātāju iepriekšēja atlase un konkursa dalībnieku skaita ierobežošana

2. Slēgts konkurss (I)

Slēgts konkurss ir iepirkuma procedūra, kurā visi ieinteresētie piegādātāji var pieprasīt tiesības piedalīties, bet piedāvājumus var iesniegt tikai pasūtītāja uzaicinātie kandidāti (PIL 1(31) p.)

- Slēgts konkurss no atklāta konkursa atšķiras ar to, ka dalībā iepirkuma procedūrā ieinteresētam piegādātājam jāiesniedz pasūtītājam **pieteikums** – par atbilstību kandidātu atlases nolikumā izvirzītajām kvalifikācijas prasībām. Turklāt iepirkumu komisija ir tiesīga iepriekš noteikt kandidātu skaitu, kas tiks uzaicināti iesniegt piedāvājumus.
- Iepirkums notiek 2 posmos:
 1. **Kandidāti iesniedz pieteikumus;**
 2. **Pretendenti iesniedz piedāvājumus**
tikai pasūtītāja atlasītie kandidāti ir tiesīgi iesniegt piedāvājumu.
- Ir iespējams iepriekš paredzēt kandidātu skaitu, kas tiks uzaicināti iesniegt piedāvājumus, ja ir pieejams pietiekams atbilstošu kandidātu skaits. Paziņojumā par līgumu un nolikumā norāda objektīvus un nediskriminējošus kritērijus vai noteikumus, kas tiks piemēroti kandidātu skaita samazināšanai, kā arī minimālo un, ja nepieciešams, maksimālo kandidātu skaitu. Ir uzaicināmi vismaz **pieci** kandidāti, bet to skaits nedrīkst būt mazāks par to iepirkuma dokumentācijā paredzēto kandidātu skaitu. Kandidātu skaitu izvēlas pietiekami lielu, lai nodrošinātu konkurenci (MK noteikumu Nr. 107 29.punkts).
- Ja kandidātu skaits, kuri atbilst atlases prasībām ir mazāks par noteikto minimālo skaitu, ir tiesības turpināt iepirkuma procedūru. Nav tiesības pieaicināt tādus piegādātājus, kuri nav iesnieguši pieteikumus vai neatbilst noteiktajām prasībām (MK noteikumu Nr. 107 36.punkts). Ja tikai viens kandidāts atbilst – procedūra pārtraucama.

2. Slēgts konkurss (II)

Slēgts konkurss ir iepirkuma procedūra, kurā visi ieinteresētie piegādātāji var pieprasīt tiesības piedalīties, bet piedāvājumus var iesniegt tikai pasūtītāja uzaicinātie kandidāti (PIL 1(31) p.)

- Otrajā posmā pieņemtais lēmums par uzvarētāja noteikšanu ir galīgais lēmums, bet pirmajā posmā pieņemtais lēmums par pieteikumu atbilstību atlases prasībām ir starplēmums. Tomēr, ja šis starplēmums skar būtiskas personas tiesības vai tiesiskās intereses, tas atzīstams par administratīvo aktu – lēmums par izslēgšanu.

(AT prakses apkopojums Publiskie iepirkumi. 2004-2017. gads. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/2-Apkopojums_publicie%20iepirkumi_2017_31_10.docx)

- Slēgts konkurss ir piemērotāks tādiem gadījumiem, kad pats iepirkums ir sarežģīts vai ir daudz pretendentu, līdz ar to racionālāk ir ierobežot pasūtītāja izskatāmo piedāvājumu skaitu.

3. Konkursa procedūra ar sarunām (I)

Šo procedūru piemēro, gadījumos, kad nav iespējams iegūt pasūtītāja vajadzībām atbilstošu piedāvājumu atklātā vai slēgtā konkursā, un tās **mērķis** ir dot pretendentiem iespēju **sarunu laikā uzlabot piedāvājumu saturu** (PIL 1(15) p.)

- Konkursa procedūru ar sarunām (*bijusī sarunu procedūra, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu*) gluži tāpat kā slēgtu konkursu piemēro 2 posmos.
- Procedūra piemērojama gadījumos, kuros iepirkuma noteikumus var aprakstīt pietiekami precīzi, lai kandidāti varētu izteikt piedāvājumus.
- Procedūrai piemīt elastīgums, kas ļauj abām pusēm saskaņot savas intereses, kā arī pielāgot pasūtītāja vēlmes un prasības piegādātāja spējām, tādējādi panākot vienošanos par līguma noteikumiem.
- Procedūras piemērošana ir pieļaujama tikai PIL paredzētajos īpašos gadījumos (aplūkots tālāk).
- Sarunu laikā ir pienākums nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visiem pretendentiem. Informācija tiem sniedzama nediskriminējošā veidā, neradot kādam pretendentam priekšrocības.
- **Konkursa procedūru ar sarunām (un konkursa dialogu) ir vērtīgi piemērot gadījumos, kuros pasūtītājam jāspēj pielāgot risinājumu savām īpašajām vajadzībām.**

3. Konkursa procedūra ar sarunām (II)

Šo procedūru piemēro, gadījumos, kad nav iespējams iegūt pasūtītāja vajadzībām atbilstošu piedāvājumu atklātā vai slēgtā konkursā, un tās **mērķis** ir dot pretendentiem iespēju **sarunu laikā uzlabot piedāvājumu saturu** (PIL 1(15) p.)

- Ir iespējams iepriekš paredzēt kandidātu skaitu, kas tiks uzaicināti iesniegt piedāvājumus, ja ir pieejams pietiekams atbilstošu kandidātu skaits. Paziņojumā par līgumu un nolikumā norāda objektīvus un nediskriminējošus kritērijus vai noteikumus, kas tiks piemēroti kandidātu skaita samazināšanai, kā arī minimālo un, ja nepieciešams, maksimālo kandidātu skaitu. Ir uzaicināmi vismaz **trīs** kandidāti, bet to skaits nedrīkst būt mazāks par to iepirkuma dokumentācijā paredzēto kandidātu skaitu. Kandidātu skaitu izvēlas pietiekami lielu, lai nodrošinātu konkurenci (MK noteikumu Nr. 107 66.punkts).
- Ja kandidātu skaits, kuri atbilst atlases prasībām ir mazāks par noteikto minimālo skaitu, ir tiesības turpināt iepirkuma procedūru. Nav tiesības pieaicināt tādus piegādātājus, kuri nav iesnieguši pieteikumus vai neatbilst noteiktajām prasībām (MK noteikumu Nr. 107 73.punkts).
- Ja tikai viens kandidāts atbilst visām iepirkuma dokumentācijā noteiktajām atlases prasībām, ir jāpieņem lēmums pārtraukt procedūru (MK noteikumu Nr. 107 76.punkts).
- Sarunas var skart sākotnējos un visus turpmākos piedāvājumus, lai uzlabotu to saturu, izņemot galīgos piedāvājumus. Sarunas nenotiek par pasūtītāja noteiktajām minimālajām prasībām un piedāvājumu izvērtēšanas kritērijiem.
- Ir iespējams paredzēt samazināt apspriežamo piedāvājumu skaitu. Ja tas paredzēts, tad sarunas veicamas secīgos posmos, piemērojot iepirkuma dokumentācijā norādītos posmus un tiem piemērojamos piedāvājumu izvērtēšanas kritērijus (MK noteikumu Nr. 107 90.punkts).

Konkursa procedūru ar sarunām – tiesu prakse (I)

Augstākās tiesas 2015.gada 9.oktobra spriedumā lietā Nr. SKA-343/2015 pieejams šīs procedūras skaidrojums un uzsvērti būtiski tās aspekti:

- Tā ir iepirkuma procedūra, kurā pasūtītājs apspriežas ar paša izraudzītajiem piegādātājiem un ar vienu vai vairākiem no viņiem rīko sarunas par līguma noteikumiem. Sarunu procedūra nenotiek kā vienpusēja nolikuma izstrāde, bet tā nozīmē apspriešanos jeb konsultācijas ar pretendentiem par līgumu (tātad arī pakalpojuma paša par sevi) būtiskajiem noteikumiem un nosacījumiem. Tiesību normas nenoteic, kā tieši īstenojama sarunu procedūra, taču tas neatbrīvo pasūtītāju no pienākuma ievērot godīgas konkurences nosacījumus, nodrošinot pārskatāmu un objektīvu pieeju, lai visi pretendenti iegūtu vienādu informācijas daudzumu un lai netiktu pieļauta nepamatotu priekšrocību radīšana atsevišķiem pretendentiem. Sarunas rīkojamas ne tikai pēc formas, bet arī pēc satura.

(AT prakses apkopojums Publiskie iepirkumi. 2004-2017. gads. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/2-Apkopojums_publicie%20iepirkumi_2017_31_10.docx)

Konkursa procedūru ar sarunām – tiesu prakse (II)

- Tiesa, piemērojot iepirkuma laikā spēkā bijušās tiesību normas un noskaidrojot to saturu, pamatoti ņēmusi vērā arī jaunākās – Direktīvā 2014/24/ES iekļautās normās sniegto sarunu procedūras skaidrojumu. Tās ļauj skaidrāk noteikt likumdevēja mērķi, paredzot šādu iepirkuma procedūru. Kā norādīts šobrīd spēkā esošās Eiropas Parlamenta un Padomes 2014.gada 26.februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK preambulas 45.apsvērumā, sarunu mērķim vajadzētu būt piedāvājumu uzlabošanai, lai līgumslēdzējas iestādes varētu pirkt tādus pakalpojumus, kas ir pilnībā pielāgoti to konkrētajām vajadzībām. Sarunas var skart visus iegādājamo būvdarbu, piegāžu un pakalpojumu raksturlielumus, tostarp, piemēram, kvalitāti, daudzumu, komerciālos nosacījumus, kā arī sociālos, **vides** un inovatīvos aspektus, ja vien tās nav minimālās prasības. Būtu jāprecizē, ka minimālās prasības, kas jānosaka līgumslēdzējai iestādei, ir tie nosacījumi un raksturlielumi (jo īpaši fiziskie, funkcionālie un juridiskie), kam jāatbilst vai kam jāpiemīt ikvienam piedāvājumam, lai līgumslēdzēja iestāde varētu līguma slēgšanas tiesības piešķirt saskaņā ar izraudzītajiem piešķiršanas kritērijiem. Lai nodrošinātu procesa pārredzamību un izsekojamību, būtu pienācīgi jādokumentē visi posmi. Turklāt visi piedāvājumi visas procedūras laikā būtu jāiesniedz rakstiski.

(AT prakses apkopojums Publiskie iepirkumi. 2004-2017. gads. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/2-Apkopojums_publicie%20iepirkumi_2017_31_10.docx)

Konkursa procedūru ar sarunām – tiesu prakse (III)

- Situācijā, kad iepirkuma dokumentācijā tehniskās specifikācijas nav iespējams noteikt ļoti detalizēti pārkamā pakalpojuma rakstura dēļ, ir attaisnojama sarunu procedūras piemērošana (protams, atbilstoši likumā paredzētajiem priekšnoteikumiem), taču tas vienlaikus nozīmē arī to, ka šī procedūra ir faktiski jāpiemēro, nevis uz to jāatsaucas vienīgi formāli vai jāpiemēro tikai attiecībā uz daļu no kandidātiem. Pretējā gadījumā pastāv risks, ka būtiski iepirkamā pakalpojuma aspekti tā arī netiek detalizēti un ka tiek iesniegti tādi piedāvājumi, kuru detalizācijas pakāpe atšķiras tik ļoti, ka tos nav iespējas salīdzināt.
- Gadījumā, ja paredzēts piemērot sarunu procedūru pēc metu konkursa un tajā noteikti vairāki uzvarētāji, tie visi aicināmi uz sarunām. Situācija, kurā kāds no uzvarētājiem uz sarunām tiek aicināts un kāds netiek, būtiski apdraud vienlīdzīgu attieksmi pret kandidātiem, neveicina konkurenci un pasūtītāja līdzekļu efektīvu izlietošanu.

(AT prakses apkopojums Publiskie iepirkumi. 2004-2017. gads. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2017/2-Apkopojums_publicie%20iepirkumi_2017_31_10.docx)

4. Konkursa dialogs

Konkursa dialogs notiek 2 posmos, ar mērķi sarunās noteikt piemērotākos līdzekļus, kas nepieciešami pasūtītājam tā īstenojamā projekta **īpašas sarežģītības dēļ** (PIL 1(14) p.)

- **Konkursa dialoga mērķis ir sarunās izstrādāt vienu vai vairākus prasībām atbilstošus alternatīvus risinājumus** (*ar pašu piegādātāju palīdzību, kas ir galvenā atšķirība no pārējiem iepirkuma procedūru veidiem*), uz kuru pamata atlasītos kandidātus uzaicina iesniegt piedāvājumus.
- Šī procedūra Eiropas praksē ir izrādījusies lietderīga gadījumos, kad pasūtītājs nespēj (sarežģītība) noteikt, kā nodrošināt savu vajadzību apmierināšanu vai kā izvērtēt, kādus tehniskos, finansiālos vai juridiskos risinājumus tirgus var piedāvāt.
- Būvdarbu līgumu gadījumā šādas situācijas var būt **nestandarta ēku būvdarbi vai tādi būvdarbi, kas ietver projektēšanu vai inovatīvus risinājumus.**
- Lai piemērotu procedūru, nepieciešams izpildīties zināmiem PIL noteiktiem priekšnosacījumiem (skatīt nākamo slaidu).

Konkursa procedūras ar sarunām un konkursa dialoga piemērošana

Konkursa procedūru ar sarunām vai konkursa dialogu izmanto dažādās situācijās, kad nav sagaidāms, ka atklātas vai slēgtas procedūras bez sarunām varētu dot apmierinošu iznākumu

Konkursa procedūra ar sarunām vai konkursa dialogs var tikt piemērots, izpildoties vismaz vienam no šādiem kritērijiem:

1. pasūtītāja vajadzības nevar apmierināt, nepielāgojot jau tirgū pieejamus risinājumus;
2. iepirkuma līgums **ietver projektēšanu** vai inovatīvus risinājumus;
3. iepirkuma līguma slēgšanas tiesības nevar piešķirt bez iepriekšējām sarunām īpašu apstākļu dēļ, kas attiecas uz iepirkuma raksturu, sarežģītību vai juridisko un finansiālo struktūru, vai ar tiem saistīto risku dēļ;
4. pasūtītājs nevar pietiekami precīzi sagatavot tehniskās specifikācijas, atsaucoties uz standartiem, Eiropas tehnisko novērtējumu, kopējām tehniskajām specifikācijām vai tehniskajām atsaucēm;
5. atklātā vai slēgtā konkursā ir iesniegti neatbilstoši piedāvājumi vai pārāk dārgi vai nepamatoti lēti piedāvājumi.

Konkursa dialoga norise

Konkursa procedūru ar sarunām vai konkursa dialogu izmanto dažādās situācijās, kad nav sagaidāms, ka atklātas vai slēgtas procedūras bez sarunām varētu dot apmierinošu iznākumu

- Dialoga laikā ir iespējams apspriest visus iepirkuma aspektus (MK noteikumu Nr. 107 117.punkts).
- Pēc dialoga noslēgšanās, atlikušie dialoga dalībnieki uzaicināmi iesniegt galīgos piedāvājumus, kas pamatojas uz dialoga laikā iesniegtajiem un precizētajiem risinājumiem.
- Ir iespējams apspriest iepirkuma līguma noteikumus ar pretendentu, kuram būtu piešķiramas līguma slēgšanas tiesības (MK noteikumu Nr. 107 131.punkts).
- Ir iespējams paredzēt maksājumus vai godalgas dialoga dalībniekiem.

5. Inovācijas partnerības procedūra

Visi ieinteresētie piegādātāji var pieprasīt tiesības piedalīties, bet piedāvājumus var iesniegt pasūtītāja uzaicinātie kandidāti. Procedūras **mērķis - izveidot ilgtermiņa inovācijas partnerību jaunu inovatīvu būvdarbu izstrādei un turpmākai iegādei**

(PIL 1(12) p.)

- Salīdzinot ar iepriekšējo regulējumu, inovācijas partnerības procedūra ir jauna iepirkumu procedūra.
- Inovācijas partnerības procedūra ir piemērojama, ja:
 - partnerības mērķis ir **ilgtermiņa sadarbība**,
 - nepieciešams **jauni un inovatīvi būvdarbu risinājumi**,
 - nepieciešamie **būvdarbi nav pieejami tirgū**.
- Inovācijas partnerība sastāv no secīgiem posmiem. Inovācijas partnerībā nosaka starpposma mērķus, kas jāsasniedz inovācijas partnerības procedūras partneriem, un paredz atlīdzības izmaksāšanu atbilstīgās maksājumu daļās.

6. Sarunu procedūra (I)

Sarunu procedūra ir iepirkuma procedūra, kurā pasūtītājs, iepriekš npublicējot paziņojumu par līgumu, apspriežas ar paša izraudzītiem piegādātājiem un ar vienu vai vairākiem no viņiem rīko sarunas par iepirkuma līguma noteikumiem

(PIL 1(30) p.)

- Sarunu procedūra ir bijusī sarunu procedūra, iepriekš npublicējot paziņojumu par līgumu.
- Arī piemērojot sarunu procedūru, ja nav konkrēts tiesiskais regulējums, pasūtītājam ir jāievēro vispārējie tiesību principi (tostarp vienlīdzīgas attieksmes princips un pārskatāmības pienākums).

(EST 24.05.2016. spriedums lietā C-396/14)

6. Sarunu procedūra (II)

Sarunu procedūru var izmantot tikai noteiktos / ierobežotos apstākļos.

Sarunu procedūra ir piemērojama, ja izpildās, kāds no zemāk minētajiem apstākļiem:

1. (i) atklātā vai slēgtā konkursā nav iesniegti vai ir iesniegti neatbilstoši piedāvājumi (pieteikumi) un (ii) netiek būtiski mainīti sākotnējie iepirkuma izpildes noteikumi;
2. (i) būvdarbus var nodrošināt tikai 1 piegādātājs un (ii) nav konkurences tehnisku iemeslu dēļ vai ir ievērojama izņēmuma (piem., intelektuālā īp.) tiesību aizsardzība;
3. pasūtītājam neparedzamu ārkārtas apstākļu rezultātā objektīvi radusies situācija, kurā steidzamības dēļ nav iespējams piemērot atklātu konkursu, slēgtu konkursu vai konkursa procedūru ar sarunām. Apstākļi, kas pamato ārkārtas situāciju, nedrīkst būt atkarīgi no pasūtītāja darbības. Piemēram, krīzes situācija (nemieri, katastrofas u.c.); Skat. IUB Skaidrojumu par iepirkumu veikšanu ārkārtas apstākļu novēršanai. Pieejams: https://www.iub.gov.lv/sites/default/files/upload/skaidrojums_arkartas_apstakli_20180625.pdf
4. iepirkuma līguma priekšmets ir atkārtota iepriekš iepirkuma procedūras rezultātā noslēgta iepirkuma līgumā paredzēto būvdarbu veikšana, kas tiek uzticēta šā līguma izpildītājam, un atkārtoti nepieciešamie būvdarbi atbilst iepriekš iepirkuma procedūras rezultātā noslēgtā iepirkuma līguma pamatā esošajam projektam. Piemērojams gadījumos, kad pasūtītājs, nosakot paredzamo līgumcenu, ir paredzējis atkārtotu iepirkuma līguma slēgšanu, kopējo būvdarbu vērtību un to piešķiršanas nosacījumus.

ZPI procedūru izvēle

Vienas no lielākajām pasūtītāju bažām par ZPI ir saistītas ar tā ietekmi uz konkurenci – vai pretendenti spēs izpildīt vides aizsardzības kritērijus un cik derīgi piedāvājumi tiks saņemti

- Elastīgas procedūras var palīdzēt novērst šīs bažas, nodrošinot lielāku savstarpējo sadarbību starp līgumslēdzēju iestādi un pretendentiem. Piemēram, konkursa procedūra ar sarunām ir paredzēta iespēja apspriest ekoloģiskos raksturlielumus (kas pārsniedz minimālās prasības).
- Taču elastīgākās procedūras prasa arī lielāku resursu ieguldīšanu un zināšanas to pārvaldības nodrošināšanā. Vienkāršāks risinājums varētu būt organizēt iepriekšēju apspriešanos ar tirgus dalībniekiem pirms atklātās vai slēgtās procedūras.

7. Metu konkurss

Metu konkurss ir procedūra, kas pasūtītājam dod iespēju iegūt metu vai plānu, kuru žūrijas komisija atzinusi par labāko (PIL 1(18) p.)

- **Metu konkursu rīko kā iepirkuma procedūras sastāvdaļu**, kuras rezultātā tiek piešķirtas publiska pakalpojuma līguma slēgšanas tiesības, **vai kā atsevišķu konkursu**, kurā paredzētas **godalgas vai maksājumi** dalībniekiem.
- procedūra, kas pasūtītājam dod iespēju iegūt metu vai plānu [galvenokārt pilsētu un jebkuras citas teritorijas plānošanas, arhitektūras, būvniecības jomā].

PS. Atbilstoši jaunajam regulējumam metu konkurss nav publisko iepirkumu procedūra - tas tiek atstāts ārpus šī jēdziena tvēruma.

2. IEPIRKUMU PRIEKŠMETS

Iepirkuma priekšmets (I)

Definējot priekšmetu, **pasūtītājs var brīvi izvēlēties, ko tās vēlas iepirkt**, ar nosacījumu, ka tas tiek darīts, nekropļojot tirgu

- Definējot priekšmetu, parasti tiek aprakstīti būvdarbi, taču definīcija var iekļaut arī darbības rezultātus vai funkcionālas prasības.
- **Pasūtītājam ir plašas iespējas iekļaut vides apsvērumus.** Rūpīga vajadzību analīze, iesaistot attiecīgās ieinteresētās personas, palīdz definēt, cik lielā apjomā līgums iekļaus zaļos kritērijus, kā arī ļauj izvairīties no nevajadzīgiem pirkumiem.
- **Pēc līguma priekšmeta definēšanas tas jāprecizē tehniskajās specifikācijās**, kas ir ietvertas iepirkuma dokumentos. «Tas ir tāpat, kā pārvērst skici par attēlu.» **Visām tehniskajām specifikācijām jābūt saistītām ar līguma priekšmetu.**
- Vajadzības gadījumā var precizēt ekoloģiskos raksturlielumus, kā arī konkrētus materiālus un ražošanas metodes. Specifikācijas var attiekties uz ikvienu aprites cikla posmu, piemēram, izejvielu iegūvi, apstrādi, iepakojšanu, piegādi utt. Tehniskie standarti, marķējumi, kā arī ES un valstu ZPI kritēriji ir vērtīgi informācijas avoti, izstrādājot specifikācijas. Ja jūs vēlaties pieprasīt, lai pretendenti uzrāda marķējumu, piemēro īpašus nosacījumus, ir jāatzīst līdzvērtīgi marķējumi.

(skat. Eiropas Komisija. Zaļais iepirkums. Rokasgrāmata. Trešais izdevums. Pieejams: http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_lv.pdf)

Iepirkuma priekšmeta apraksts (III)

Iepirkuma priekšmeta apraksts ietverams nolikumā

- Aprakstam par veicamajiem būvdarbiem ir jābūt skaidriem. Neskaidrs iepirkuma priekšmeta apraksts var būt iepirkumu procedūras pārkāpums

(Skat.: EST 10.05.2012. spriedumu lietā Komisija/Nīderlande C-368/10).

- Vēlams iepirkuma dokumentāciju sagatavot pēc iespējas kvalitatīvi, lai izvairītos no strīdiem un sadārdzinājuma nākotnē.

- Pasūtītāja izveidotais iepirkuma priekšmeta apraksts nedrīkst piešķirt nepamatotas priekšrocības vienam (faktiski iepriekš zināmam) pretendētājam iepretim citiem, piemēram, vai pretendentiem nav radīti mākslīgi vai pārmērīgi šķēršļi piegādāt prasīto precis un tiem nav bijuši šķēršļi pieaicināt apakšuzņēmējus.

(Skat.: AT 11.01.2013. spriedumu lietā Nr. SKA-58/2013)

- Pastāvot aktuālam iepirkumam par kādu iepirkuma priekšmetu, pasūtītājs nav tiesīgs uzsākt citu iepirkumu par to pašu priekšmetu vai grozīt iepirkumā noteiktās prasības

Skat.: AT 03.10.2016. spriedumu lietā Nr. SKA-1307/2016)

Iepirkuma priekšmets būvdarbu līgumiem(V)

- **Atsevišķs projektēšanas un būvdarbu iepirkums**
 - Divas atbildīgās personas – projektētājs un būvdarbu veicējs;
 - Projektētājs, izstrādājot projektu, nedomā kā realizēt projekta risinājumus;
 - Projektu kvalitātes; pasūtītāja spēja/nespēja pārbaudīt projektu;
 - Būvdarbu izmaksu un termiņu iespējams sadārdzinājums nekvalitatīva / nepilnīga projekta dēļ.
- **Projektēt un Būvēt**
 - Viena atbildīgā persona;
 - Strādājot pie projekta, vienlaicīgi tiek domāts par būvniecības risinājumiem;
 - Mazākas iespējas prasīt termiņa pagarinājumu un papildus darbu apmaksu.
- **Metu konkurss un konkursa procedūra ar sarunām**

3. IEPIRKUMU PLĀNI

Iepirkumu plāni

Informēšana par plānotajiem iepirkumiem

- Pasūtītājs mēneša laikā no gadskārtējā budžeta apstiprināšanas dienas publicē informāciju par plānotajiem iepirkumiem.
- Plānā norādāms vismaz sekojošais:
 - pasūtītājs;
 - plānoto iepirkumu priekšmetus;
 - saite uz adresi, kur būs pieejama iepirkumu dokumentācija;
 - plānoto iepirkumu veikšanas kārtību
 - plānoto CPV kodu;
 - iepirkuma līguma veidu
 - plānoto iepirkuma izsludināšanas gadu un ceturksni vai mēnesi
 - datu aktualizācijas datumu
- Informāciju ievieto www.eis.gov.lv mājaslapā un aktualizē pēc nepieciešamības.

Apspriedes

Pirms iepirkuma sākšanas pasūtītājs var rīkot apspriedi ar piegādātājiem

- Apspriedi var veikt, lai sagatavotu iepirkumu un informētu piegādātājus par iepirkuma plānu un prasībām.
- Pasūtītājs paziņo par apspriedi savā tīmekļvietnē, norādot:
 - apspriežamos jautājumus,
 - apspriedes laiku un vietu,
 - veidu, kādā piegādātāji var pieteikties dalībai apspriedē,
 - prasības attiecībā uz apspriedes dokumentēšanu un šīs dokumentācijas publicēšanu.

Apspriedes

Paredzamie grozījumi PIL

- Ja iepirkuma līguma paredzamā līgumcena ir vienāda ar Ministru kabineta noteiktajām līgumcenu robežvērtībām vai lielāka, **pasūtītājs** ne ātrāk kā 12 mēnešus pirms iepirkuma izsludināšanas **publikāciju vadības sistēmā publicē paziņojumu par elektronisko apspriedi, kā arī kvalifikācijas prasības un tehniskās specifikācijas**. Pasūtītājs nodrošina, ka publicētos dokumentus piegādātāji ir tiesīgi komentēt vismaz 10 darbdienu pēc paziņojuma par elektronisko apspriedi un minēto dokumentu publicēšanas. Pasūtītājs elektroniskās apspriedes ziņojumā dokumentē saņemtos komentārus par kvalifikācijas prasībām un tehniskajām specifikācijām, norādot pamatojumu, ja komentāri netiek ņemti vērā. Ministru kabinets nosaka paziņojuma par elektronisko apspriedi saturu un sagatavošanas kārtību. Kvalifikācijas prasības un tehniskās specifikācijas publikāciju vadības sistēmā pieejamas 3 gadus pēc to publicēšanas

PALDIES PAR UZMANĪBU!

